

מאור ושמש ויקרא פרשת שמייני

ויהי ביום השמיני קרא משה וגו' ויקחו את אשר צנה משה וגו' ויקרבו כל העדה ויעמדו לפני ה', ויאמר משה זה הדבר אשר צנה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'. יש לדקדק, כפי הנראה שזה הדבר קאי על הקרבנות², היה לו לכתוב למעלה קודם ציווי הקרבנות; וכך היה צריך לומר ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל ויאמר אליהם זה הדבר אשר צנה ה' תעשו וגו'. גם אמרו ויקרבו כל העדה ויעמדו לפני ה' יש להבין, הלא עדיין לא נראה ה' אליהם עד אחר הקרבת הקרבנות³.

ונראה לפרש על פי פשוטו, דהנה איתא (סדר עולם פ"ז)⁴ שיום השמיני למילואים היה ראש חדש ניסן, ועשר עטרות נטל אותו היום; ראשון למעשה בראשית וכו'. ויש לפרש 'ראשון למעשה בראשית' שאלמלא הקרבנות לא נתקיימו שמים וארץ, כי כך איתא במסכת תענית (כז ב)⁵ אלמלא המעמדות לא נתקיימו שמים וארץ, וגם עכשיו שבטלו הקרבנות [ונשלקמה פרים שפתינו] (הושע יד ג)⁶, כי כל העוסק בפרשת עולה וכו' (מנחות קי א)⁷. וזהו ראשון למעשה בראשית רצה לומר, שזה יום ראשון שנתקיים על ידו שמים וארץ וכל מעשה בראשית. וגם עיקר מעשה בראשית היה, כדי להתגלות השכינה בתחתונים⁸, כנזכר כמה פעמים בדברינו, וזה היום נתגלה השכינה בתחתונים לעיני כל העם, כמאמר הכתוב וירא כבוד ה' אל כל העם⁹ וזהו היה כוונת בריאת שמים וארץ, וזהו ראשון למעשה בראשית. וזהו ידוע גם כן, מאמר הגמרא הנ"ל בתענית, שתקנו כ"ד משמרות כהונה, ועל כל משמר ומשמר היה מעמד בירושלים, שהיו מתפללים ומתענים על אחיהם הכהנים, שיקבל קרבנותם לרצון לפני ה', עיין שם הרמז שמצאו חז"ל בתורה על המעמדות¹⁰.

והנה יש לומר, שגם בכאן נמצא הרמז על המעמדות; כי זה ידוע, שביום השמיני למילואים היה התגלות השכינה בתחתונים, ונתכפר להם מעשה העגל על ידי הקרבנות¹¹. וזה היה דוקא על ידי אהרן, כאשר צנה משה להם. לכן נאמר ויקרבו כל העדה ויעמדו לפני ה' רצה לומר, שהתפללו לפני ה' שיקובלו הקרבנות שלהם לרצון, ויתגלה השכינה על ידי קרבנותיהם*. וזהו ויעמדו לפני ה' כי אין עמידה אלא תפילה (ברכות ב ו), שנאמר (תהלים קו ל)¹² ויעמוד פנחס ויפלל. וגם אצל אברהם אבינו

¹ ויקרא פרק ט: (א) ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל: (ב) ויאמר אל-אהרן קח-לך עגל בן-בקר לחטאת ואיל לעלה תמימים והקרב לפני יקוק: (ג) ואיל-בני ישראל תדבר לאמר קחו שיער-עזים לחטאת ועגל וכבש בני-שנה תמימים לעלה: (ד) ושור ואיל לשלמים לזבח לפני יקוק ומנחה בלולה בשמן כי היום יקוק נראה אליכם: (ה) ויקחו את אשר צנה משה אל-פני אהל מועד ויקרבו כל-העדה ויעמדו לפני יקוק: (ו) ויאמר משה זה הדבר אשר צנה יקוק תעשו וירא אליכם כבוד יקוק:

² רמב"ן פסוק ג: אחר שהזכיר להם הקרבנות, ויקחו את אשר צנה משה, חזר ואמר להם זה הדבר אשר צנה ה' תעשו, שיקריבו הקרבנות על הסדר שיצו.

³ חזקוני פסוק ו: (ו) זה הדבר הקרבנות שאמרנו.

⁴ למה נקהלו כעת העם כשמשה קרא רק לאהרן. הנציב מישב בדרך שלו

⁵ העמק דבר: (ה) ויקרבו כל העדה. כ"מ דכתיב קריבה משמעו יותר קרב מכפי הרגיל להיות, וכמו שפירשו חז"ל עה"פ הן קרבו ימין למות (דברים ל"א י"ד), כל מקום שנאמר קריבה קודם לימי אבותיו, וכן קריבה בהלוח לאיזה דבר משמעו בזריזות יתירה וריצה עד שהגיע לשם יותר מכדי הלוח ביוני, וכ"ה בת"כ קרבו כולם בשמחה ועמדו לפניו, וכן להלן ויקרב אהרן אל המזבח תניא בת"כ בזריזות, וקרוב לומר שהשמיענו המקרא ללמדנו הא דאיתא בברכות ד"ו ב' דלמעיל לבהכ"נ מצוה למירהט שנאמר נרדפה לדעת את ה', ומרומז באורייתא ג"כ, ועי' בס' דברים ד' י"א, ומשה כתיב כאן ויקרב ולא העדה והוא כתיב העם, אלא משמעו אנשים שיש בהם דעת לעות דבר בעתו, כמש"כ לעיל ח' ג' בפ' העדה:

⁶ סדר עולם רבה (ליינר) פרק ז: וידבר ה' אל משה לאמר, ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים את משכן אהל מועד, ושמת שם וגו', והבאת את השלחן וגו' (שמות מ).

⁷ התחילו ז' ימי המלוואים בכ"ג באדר, ובאחד בניסן שלמו. כל ז' ימי המלוואים היה משה מעמיד את המשכן בכל בקר ובקר ומקריב עליו קרבנות ומפרקו, ובשמיני העמידו ולא פרקו, רבי יוסי ברבי יהודה אומר אף בשמיני העמידו ופירקו. ואכל אהרן ובניו את בשר האיל ואת הלחם אשר בסל, ופתח אהל מועד תשבו יומם ולילה שבעת ימים וגו', ויעש אהרן ובניו וגו' (ויקרא ח), ויהי ביום השמיני וגו' (שם /ויקרא ט א), אחר ז' ימי המלוואים, ואחד בשבת היה, וראש חדש ניסן היה, ובו ביום עמדו אהרן ובניו ורחצו את ידיהם ואת רגליהם מן הכיור, ועבדו את כל העבודות, והסדירות על הסדר, ובו ביום התחילו הנשיאים להקריב, שנאמר ויהי המקריב ביום הראשון (במדבר ז יב). ראשון למעשה בראשית, ראשון לנשיאים, ראשון לשכון שכינה בישראל, שנאמר ושכנתי בתוך בני ישראל (שמות כט מה), ראשון לאיסור בהמה, ראשון לכהונה, ראשון לברכה, ראשון לעבודה, ראשון לחדשים, ראשון לשחיטת צפון, ראשון לאכילת קדשים, ראשון לירידת האש

⁸ תלמוד בבלי מסכת תענית דף כז עמוד ב: וישראל שבאותו משמר מתכנסין בעריהן וקורין במעשה בראשית. מנהגי מילי? אמר רבי יעקב בר אחא אמר רב אסי: אלמלא מעמדות לא נתקיימו שמים וארץ, שנאמר ויאמר ה' אליהם במה אדע כי אירשנה, אמר אברהם: רבונם של עולם! שמא ישראל חוטאין לפניך אתה עושה להם כדור המבול וכדור הפלגה? אמר ליה: לאו. אמר לפניו: רבונם של עולם, הודיעני, במה אירשנה? אמר ליה: קחה לי עגלה משלשת ועז משלשת וגו'. אמר לפניו: רבונם של עולם, תינתן בזמן שבת המקדש קיים, בזמן שאין בית המקדש קיים מה תהא עליהם? - אמר לו: כבר תקנתי להם סדר קרבנות, בזמן שקוראין בהן לפני - מעלה אני עליהם כאילו הקריבום לפני, ואני מוחל להם על כל עונותיהם.

⁹ רש"י: אמר רב אסי לפי שאלמלא מעמדות - עיסקי קרבנות שישראל עושין, הן היו כלים בחטאן, ומשהן כלין - שמים וארץ העומדים בזכותן אין מתקיימין כו'.

¹⁰ הושע פרק יד פסוק ג: קחו עמכם דברים ושובו אל-יקוק אמרו אליו קל-תשא עון וקח-טוב ונשלקמה פרים שפתינו:

¹¹ תלמוד בבלי מסכת מנחות דף קי עמוד א: אמר ריש לקיש, מאי דכתיב: זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם? כל העוסק בתורה, כאילו הקריב עולה מנחה חטאת ואשם. אמר רבא: האי לעולה למנחה, עולה ומנחה מיבעי ליה! אלא אמר רבא: כל העוסק בתורה, אינו צריך לא עולה (ולא חטאת) ולא מנחה ולא אשם. אמר רבי יצחק, מאי דכתיב: זאת תורת החטאת וזאת תורת האשם? כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם.

¹² מדרש תנחומא (ורשא) נשא סימן טז: אמר רבי שמואל בר נחמן בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את העולם נתאוה שיהא לו דירה בתחתונים כמו שיש בעליונים

¹³ במדבר רבה (וילנא) פרשה יג סימן ב (נשא): אימתי שרתה השכינה בארץ ביום שהוקם המשכן שנאמר (שמות מ) ויכס הענן את אהל מועד וכבוד ה' מלא את המשכן

¹⁴ תלמוד בבלי מסכת תענית דף כז עמוד א: /משנה/. בלשלה פרקים בשנה כהנים נושאין את כפיהן ארבע פעמים ביום: בשחרית, במוסף, במנחה, ובנעילת שערים. בתעניות ובמעמדות, וביום הכפורים. אלו הן מעמדות: לפי שנאמר צו את בני ישראל את קרבני לחמי, וכי היאך קרבנו של אדם קרב והוא אינו עומד על גביו? התקינו נביאים הראשונים עשרים וארבעה משמרות, על כל משמר ומשמר היה מעמד בירושלים של כהנים של ליום ושל ישראלים. הגיע זמן המשמר לעלות, כהנים ולויים - עולים לירושלים וישראל שבאותו משמר מתכנסין לעריהן וקוראין במעשה בראשית.

¹⁵ ספרא שמייני - מכילתא דמילואים אות ג: מה ראו ישראל להביא יותר מאהרן, אלא אמר להם אתם יש בידכם בתחילה ויש בידכם בסוף, יש בידכם בתחילה וישחטו שיער עזים, ויש בידכם בסוף עשו להם עגל מסכה, יבא שיער עזים ויכפר על מעשה עזים, יבא עגל ויכפר על מעשה עגל.

¹⁶ רש"י: (ב) קח לך עגל - להודיע שמכפר לו הקדוש ברוך הוא ע"י עגל זה על מעשה העגל שעשה:

¹⁷ תהלים פרק קו פסוק ל: ויעמד פינחס ויפלל ויתעצר המגפה:

בראשית יט כז) וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם בְּבֹקֶר אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר עָמַד שָׁם. וזוהו ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו רצה לומר, זה הדבר עצמו שתתפללו על אחיכם הכהנים שיקובל לרצון מעשי קרבנותם - תעשו לדורות במעמדות, וירא אליכם כבוד ה' רצה לומר, תזכו להתגלות אלהות*

עוד על פסוק הנ"ל ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן וגו' ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת וגו' ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עזים לחטאת וגו' ויקחו את אשר צוה וגו' ויקרבו כל העדה ויעמדו לפני ה' ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'. ראו להתבונן במקראי קודש אלו, כי לא נזכר כלל בפסוק שנצטוו משה מפי הגבורה לומר כן לאהרן, ויפלא לומר אשר משה בדה מלבו ומעצמו אמר לו מה שלא נצטווה. עוד נשית לב על אמרו 'ואל בני ישראל תדבר' וגו', מדוע לא אמר משה בעצמו לישראל כמו שאמר לאהרן¹⁴. גם מה שאמר 'וירא אליכם כבוד ה'' וגו', מה היה חסר שיאמר 'וירא אליכם ה'' וגו'.

אמנם, הנה תורתנו הקדושה רמזה לנו דָּרָךְ יִשְׁכֵּן אור¹⁵ בעסק עבודתו יתברך שמו; והוא, כי הנה הצדיק הרוצה לקרב לבבות בני ישראל לעבודתו יתברך שמו ולהלהיבם ולעוררם בתשובה¹⁶, צריך לשום בהשכל מאד מועצות לנפשו לבלתי יגדיל לו עונותיהם - עיונות עם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ופִשְׁעֵיהֶם לְכָל חַטָּאתָם, ואת אשר פגם בנפשו אף כחוט השערה - דְּמָה בעיניו כהר גבוה¹⁷, ועל ידי זה יבוא לידי הכנעה גדולה ולתשובה האמיתית. ועם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אשר קָרְבָתוֹ יִחַפְצוּן, ודבקים בהצדיק הזה - כאשר יראו גודל הכנעת הצדיק ושפלותו¹⁸, והמעט אשר פגם גדול בעיניו יותר ויותר מכל אשר הרעו והעונו המה - מזה יקחו מוסר, ואז יכנע לבבם ויאנחו מאד בשברון מתנים ולב, ויבואו לתשובה האמיתית.

ונבוא אל הענין; והוא, כי הנה ביום השמיני למילואים הוכן לכפר על מעשה העגל¹⁹, ולהיות התגלות אלהותו יתברך שמו ויתעלה. וידוע, כי ערך קרבן הוא לפי ערך החטא, באם החטא גדול - היה צריך להביא קרבן גדול, ואם קטן - קטן. כנודע מהמעשה שהובא בזה הקדוש באיש אחד שציוו עליו להביא פר לעולה על הרהור, מזה למד חומר החטא - מגודל הקרבן שציוו עליו, ומיד נדר לבל יחטא עוד, ונעשה חסיד גדול²⁰.

וזוהו ביאור הכתובים שלפנינו; כי ביום השמיני שהוכן לכפר על אותו המעשה על ידי אהרן קרא משה לאהרן אחיו, להורות לו דרך האמור. וזוהו ויאמר אל אהרן קח לך דייקא עגל בן בקר לחטאת וגו' רצה לומר, שיביא קרבן גדול לכפר עליו, לפי ערך הפגם אשר ישער בנפשו כי גדול עונו*. ואמר אחר כך ואל בני ישראל וגו' שעיר עזים לחטאת וגו' כלומר, שאינם צריכין רק קרבן קטן בכמות, לבל יחשב עליהם עון חמור, וכאמור למעלה*. ולזה נאמר אחר כך ויקרבו כל העדה ויעמדו לפני ה' וגו', יעמידה' הוא לשון עכבה²¹, שעכבו את עצמם לפני ה' בתשובה ובהכנעה גדולה. ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וגו' רצה לומר, כמורה באצבע ואומר זה הדבר וגו'²² אשר אתם בהכנעה גדולה כעת, מחמת אשר ראיתם הכנעת אהרן, כן צוה ה' שתעשו, וְרוֹצֵה ה' בְּעַמּוֹ שִׁיעֶשׂוּ תְשׁוּבָה כֹּז שִׁיבֹאוּ לִידֵי הַכְּנָעָה וּשְׁפִלוּת, הגם שיראו שבעיני הצדיק אינו גדול כל כך את אשר חטאו. ולזה נאמר וירא אליכם כבוד ה' וגו' פירוש, וירא הוא מלשון (כתובות קח ב)²³ רואה אני את דברי אדמון; כלומר, שחשוב וגדול בעיניכם כבוד ה' - את אשר הבינו מעצמם ערך גודל החטא בראותם הכנעת אהרן*.

¹³ בראשית פרק יט פסוק כז (וירא): וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם בְּבֹקֶר אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-עָמַד שָׁם אֶת-פְּנֵי יְקוֹק;

¹⁴ אור החיים: (ג) תדבר לאמר. צריך לדעת מה טעם ידבר כאן אהרן לישראל ולא משה הרגיל ואולי כי לצד שאמר להם למי זה התפרקו וגו' לזה יצו ה' אליו כי ידבר להם להביא כפרה שיעיר עזים הפה שאסר הוא הפה שהתיר וכבר כתבנו בכמה מקומות דברי רז"ל כי החטא יפעיל הגנאי במקומו והתיקון צריך להיות מכוון כנגדו והוא אומר ותדבר לאמר פי' תדבר דיבור שיש בו מעלה וזכות כנגד דיבור שהיה בו השפלה אשר פרע בו את העם. עוד נראה כי לצד שעלה אהרן במעלה הנפלאה הלז מתוך כל ישראל בו בחר ה' לז"א אליו משה שידבר לישראל אמירות רכות והוא אומר לאמר וכן תמצא שאמר כי היום ה' נראה אליכם פי' כל המושג וכל הרצון אינו אלא לצד ישראל כאומרם אליכם ולא לי וכדרך שמצינו שאמר משה לישראל הלא כ"ז שהיו ישראל נזופים לא דבר ה' עם משה כי כל המושג אינו אלא לצד מעלת ישראל:

¹⁵ איוב פרק לח: (יט) אֵי-יִהְיֶה הַדָּרָךְ יִשְׁכֵּן-אֹרֶךְ יְחַשֵּׁף אֵי-יִהְיֶה מְקוֹמוֹ;

מצודת דוד: (יט) אי זה - חוזר על מלת התבוננת האמור במקרא שלפניו ולומר האם תבין אנה זה הדרך אל מקום אשר ישכון שם האור ואנה זה מקום החשך:

¹⁶ דגל מחנה אפרים ויקרא פרשת שמיני: והנה אא"ז זללה"ה אמר שעיקר תיקוני התשובה אי אפשר בלא הצדיק רק על ידו יוכל להתעלות ואדם הראשון לא היה יכול לתקן כי אם באבות הקדושים כנודע

¹⁷ תלמוד בבלי מסכת יבמות דף קכא עמוד ב: וסביביו נשערה מאד, מלמד, שהקדוש ברוך הוא מדקדק עם סביביו כחוט השערה. ר' חנינא אמר, מהכא: אל נערץ בסוד קדושים רבה ונורא על כל סביביו.

¹⁸ נועם אלימלך שמיני: מאין יבא לצדיק שיוכשל חס וחלילה באיזה חטא נדנוד קל זה בא הכל מחמת חטא עגל והזוהמא הזאת גורם אף להצדיק חלילה איזה עבירה קלה ועל ידי שהוא מתחרט מיד ומצטער מאד ומהרהר בתשובה אזי הוא גורם וישחט את עגל החטאת. אשר לו, פירוש שהחטא הזה אינו נחשב לעבירה כי אם לו לבדו הוא נחשב לו לעבירה לגודל צדקתו* ובראות שאר בני אדם את מעשה הצדיק הזה איך שמהרהר בתשובה אפילו על דברים קלים מאד נשבר לבם בקרבם ומוסרים נפשם ודמם לעבודתו יתברך שמו.

לעיל

²⁰ זוהר כרך ג (ויקרא) פרשת ויקרא דף ט עמוד א: עובדא בההוא עתירא דקריב קמי כהנא תרין יונין כד חמא ליה כהנא אמר ליה לאו דידך הוא האי קרבנא, אתא לבייתיה והוה עציב, אמרו ליה אחיו אמאי את עציב אמר להו דלא קריב לי כהנא קרבנא דילי, אמרו ליה ומאי איהו אמר להו תרין יונין, אמרו ליה והא מן מסכנא איהו ולא דידך דהא כתיב ואם דל הוא ואין ידו משגת וגו' אלא קריב קרבנך אמר להו מאי איהו, אמרו ליה חד תורא אמר להו ומה כל כך חמירא מחשבה דחטאה, נדרנא דלא אסלק על לבאי מחשבה דחטאה, מתמן ולהלאה מה עבד כל יומא אשתדל בסחורתא ובליילא הוה נאים כד אתער הוה קרי לאחיו ואוליפו ליה מלי דאורייתא והוה לעי עד דסליק יממא ואשתכח דאוליף אורייתא והוה קארו ליה יהודה אחרא

²¹ ישעיהו פרק ג פסוק יג: (יג) נָצַב לְרִיב יְקוֹק וְעָמַד לְדִין עַמִּים:

רש"י: (יג) נצב לריב - עמידה זו לשון עכבה:

²² זה = לשון גלוי כמראה באצבע

²³ תלמוד בבלי מסכת כתובות דף קח עמוד ב: מתני'. אדמון אומר שבעה. מי שמת והניח בנים ובנות, בזמן שהנכסים מרובין - הבנים יורשים והבנות חזונות, ובנכסים מועטים - הבנות יזונו והבנים יחזרו על הפתחים; אדמון אומר: בשביל שאני זכר הפסדתי? אמר רבן גמליאל: רואה אני את דברי אדמון.

עוד על פסוק הנ"ל ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן וגו' עגל בן בקר לחטאת וגו' ואל בני ישראל וגו'.¹ כבר נדברנו בזה, ועוד לאלקי מילין. ונשים לב, מדוע איחר לקרוא להם עד יום השמיני. גם, מדוע לא שימש משה רק שבעת ימי המילואים, ולא יסף עוד לכהן?²⁴ גם ראוי להבין מאמר חז"ל בגמרא (תענית יא ב)²⁵ במאי שימש משה בשבעת ימי המילואים - בחלוק לבן שאין בו אימרא,²⁶ וזה צריך פירוש.

אמנם נראה לבאר, על פי מאמר חז"ל (יומא כב ב)²⁷ אין מעמידין פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של וכו'. וכוונתם, כי כל הפרנס אשר הוקם על הציבור לישא בעדם רנה ותפילה ולעמוד בפרץ בעד עם ה', מן הראוי שיהיה נכנע לפני בוראו²⁸, ועל כן אם בא לכפר בעד עמו - אז נתקבלה תפלתו יותר באם גם הוא נמצא בו שמץ מעט מעוותות²⁹, כי אז יכנע יותר וְתִשְׁתַּחֲוֶה וְנִפְשׁוּ מֵאֵד. וזהו מאמר חז"ל ששימש משה בחלוק לבן שאין בו אימרא; כי הנה ידוע, כי מעשה המשכן כולו וכל הקרבנות הכתובים בפרשה כולם, באו לכפר על מעשה העגל³⁰, ושתשרה שכינה ביניהם משם ואילך³¹. ועל כן משה רבינו ע"ה, מפני אשר לא היה בו שום שמץ ממעשה העגל, לא נגמרה הכפרה על ידו כי אם על ידי אהרן. וזהו בחלוק לבן שאין בו אימרא שלא היה בו שום שמץ, והיה מלובן ממעשה עגל.

אמנם מה שימש משה בשבעת ימי המילואים היה, כמובא במדרש רבה* על פסוק (הושע יד ג)³² קחו עמכם דברים ושובו אל ה', ממשל החיות שסרחו על מלכם האריה, וְיָרְאוּ לנפשם לגשת לפניו, והשועל אשר הוא פקח בהחיות עשה בערמה, ודבר על לבם שילכו עמו לפני מלכם והוא ידבר בשבילם, כי יש לו כמה מאות משלים ממה שידבר עבורם. וכאשר הלכו עמו והלך מעט, החזיר פניו ואמר ששכח מאה מהם, ונסתפקו בהנשארם וכו', עד כי בהגיעו אל חצר המלך אמר ששכח כולם, וכל אחד ידבר עבור עצמו. וכן משה כאשר לפני השי"ת אמר, שכל אחד יקח כפרה בעד נפשו*. ומה שלא שימש מאז ואילך הוא, מפני מאמרם חז"ל (תענית יא ב) ששימש בחלוק לבן שאין בו אימרא, ביאור הדבר: שלא היה בו שום דופי ושמץ ממעשה העגל, ועל כן לא נגמרה כפרת העגל על ידו, וזהו בחלוק לבן שהיה מלובן מכל דופי.

וזהו מאמר חז"ל (תו"כ ט ז) בפסוק קרב אל המזבח³³ והובא ברש"י ז"ל, שהיה אהרן בוש אמר לו משה למה אתה בוש לכך נבחרת. ופירש בו אדמו"ר הרב הקדוש רשכבה"ג רבינו אלימלך זצוק"ל³⁴ לכך נבחרת - לפי שאתה בוש, שכן הצורך להכניע לפני

²⁴ תלמוד ירושלמי מסכת יומא פרק א הלכה א: א"ר תנחום בר יודן ותני לה כל שבעת ימי המילואים היה משה משמש בכהונה גדולה ולא שרתה שכינה על ידיו וכיון שלבש אהרן בגדי כהונה גדולה ושימש שרתה שכינה על ידיו (לעיל למה הכפרה הייתה על ידי אהרן ולא משה)

²⁵ תלמוד בבלי מסכת תענית דף יא עמוד ב: במה שימש משה כל שבעת ימי המילואים? לא הוה בידיה. אזל ושאל בי מדרשא. אמרו ליה, הלכתא: מתעבין לשעות, ומתפללין תפלת תענית. והלכתא: קנקנין של נכרים לאחר שנים עשר חדש מותרין. במה שימש משה כל שבעת ימי המילואים - בחלוק לבן. רב כהנא מתיב: בחלוק לבן שאין לו אימרא.

רש"י: במה שימש משה - דאילו באהרן כתיב בגדי כהונה, דכתיב (שמות כט) והלבשתם, שבשעה שהיה משה עובד, אהרן היה לבוש בגדי כהונה, ועבודה דמשה גזירת הכתוב הוא, ובגדי כהונה לא מצינו בו, ומסתמא אין הדבר כשר שהיה עובד בבגדיו של חול, שיוצא בהן לשוק.

²⁶ רש"י מסכת תענית דף יא עמוד ב ד"ה בחלוק לבן: בחלוק לבן - של פשתן, עשוי לשם כך. בחלוק לבן שאין בו אימרא - שפה מתרגמין אימרא (שם /שמות/ כח) (ט) כלומר, תחוב היה מחוט אחד כל החלוק, ולא כבגדים שלנו שבת ימים מדובקין בבגד הגוף בתפירה, **כדי שלא יחשדוהו שמא באותה שפה הוציא מעות הקודש**, משום שנאמר (במדבר לב) והייתם נקיים מה' ומישראל.

²⁷ תלמוד בבלי מסכת יומא דף כב עמוד ב: דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוודק: אין מעמידין פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו, שאם תזוז דעתו עליו - אומרין לו: חזור לאחורך.

²⁸ מאור ושמש שמות פרשת תצוה: ועיקר הכל שעל ידו יוכל הצדיק להפך מדת הדין לרחמים הוא, שצריך לדבק עצמו במדת 'אין' דהיינו שלא יהיה נחשב בעצמו לכלום, רק להיות תמיד בבחינת 'מה' כמו מדת משה רבינו ע"ה, שהיה במדריגת 'מה' על ידי כך היה עומד תמיד בפרץ בפני המקטרגים להפך מדת הדין למדת הרחמים - כך צריך כל צדיק וצדיק לאחוז דרכו בקודש לדבק עצמו במדת 'מה' - על ידי זה יוכל להפך מדת הדין למדת הרחמים.

²⁹ מאור ושמש במדבר פרשת בהעלותך: אך הצדיק אשר כבר הוא מזוכר מכל וכל - ממנו אינו יכול ללמוד האיש אשר הוא משוקע בתאוות, כי הצדיק הזה הביא הכל אל הקדושה, על כן הוא אוכל ושותה משמנים ויין, ולובש בגדים נאים ויפים, ויושב בדירות נאות, ובכל אלה הוא עובד עבודתו הגבוה שמעלה ניצוצים קדושים ומכניס הכל אל הקדושה; ואיך יוכל השפל - ערך ללמוד ממנו, שאינו רואה ממנו שום עבודות מענינים אלו שהוא צריך, אלא צריך להתדבק עצמו לצדיק אשר לא הגיע עדיין למעלות הצדיק הנ"ל, רק הוא בתוך העבודה - דהיינו בתוך ההזדככות, דהיינו שלא הצדק עדיין לגמרי רק שהוא עסוק בה עדיין, ולפעמים הוא נתפס באיזה דקה מן הדקה; וצדיק זה הוא עושה גדרים וסייגים לעצמו, ושומר עצמו גם מן המותר לו כדי לזכר עצמו כראוי, ויוכל השפל - ערך ללמוד ממנו איך לעשות גדרים לעצמו להתגבר על יצרו. וזהו שאמר חז"ל (יומא כב ב) אין ממנין פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו. רצה לומר, שיש לו עדיין מה לתקן, ועל ידי שהוא מתקן עצמו בתשובה - הוא ממשיך תשובה גם על הציבור, כיון שיש לו חלק מה עמהם בעיני עולם הזה, אבל מי שמתקן עצמו מכל וכל - אין עבודתו על דרך זה כלל, איך יוכל להמשיך עליהם שיעשו תשובה, מכיון שאינם רואים ממנו שום דבר כנ"ל.

³⁰ שמות רבה (וילנא) פרשה מח סימן ו (ויקהל): כשעשו העגל אמר הקדוש ברוך הוא למשה ועתה הניחה לי וגו' אמר לו בדוק אותן שיעשו את המשכן מה כתיב באותו קלקלה, פרקו נזמי הזהב ומה הביאו נזמים, וכשעשו המשכן עשו אותו נדבה ומה כתיב כל נדיב לב הביאו חח ונזם טבעת וכומז, בנזמים חטאו ובנזמים נתרצה להם

³¹ רש"י: (ד) כי היום ה' נראה אליכם - להשרות שכינתו במעשה ידיכם לכך קרבנות הללו באין חובה ליום זה:

³² הושע פרק יד פסוק ג: קחו עמכם דברים ושובו אל-יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁאָל עוֹן וְקַח-טוֹב וְנִשְׁלַמְה פְּרִים שְׁפִתֵינוּ:

³³ ויקרא פרק ט: (ז) וְיִאֶמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן קִרְב אֶל-הַמִּזְבֵּחַ וְעִשֶׂה אֶת-חֲטָאתְךָ וְאֶת-עֲלֹתְךָ וְכַפֵּר בְּעֶדְךָ וּבְעֵד הָעָם וְכַפֵּר בְּעֵדֶם כְּאֲשֶׁר צִוִּיתִי יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:

רש"י: (ז) קרב אל המזבח - שהיה אהרן בוש וירא לגשת. אמר לו משה למה אתה בוש, לכך נבחרת:

³⁴ נועם אלימלך שמיני: הצדיק נקרא כל, שהוא עיקר כללות להשפיע להם טובה וברכה ויראה שעל ידי הצדיק נתעוררים כללות ישראל בתשובה * וזהו ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח (ט, ז). ופירש רש"י שהיה אהרן בוש וירא לגשת ואמר לו משה למה אתה בוש לכך נבחרת, דהנה עיקר הוא לאדם הבושה סימן טוב לאדם שהוא ביישן וכל המתבייש לא במהרה הוא חוטא (נדרים כ א)* ואהרן היה מתבייש מאד מגודל ההכנעה שהיה בו שכן דרך הצדיק שתמיד הוא בעיניו חטאים על כל נדנוד עבירה ואפילו דבר קל לעבירה חמורה תחשב לו ומכניע עצמו ומשפיל עצמו תמיד ובפני רבים מוכיח עצמו* ועל ידי זה מכניס הרהורי תשובה בהשומעים באמרם אם בארזים נפלה השלהבת מה יעשו הזובי הקיר והם חוזרים בתשובה שלימה. וזהו שאמר לו משה רבינו עליו השלום למה אתה בוש, פירוש בשביל שאתה בוש וירא ואם כן אתה הוא הצדיק השלם הראוי ליקרב למזבח. לכך נבחרת, שכן הוא ראוי לצדיק להתנהג בעבודתו ויתברך שמו* וזהו ויקרב אהרן אל המזבח, רצה לומר כיון ששמע

ה', ואז יוכל לכפר על בני ישראל. ולפי דברינו יתבארו יותר דבריו, ממאמר חז"ל שאין מעמידין פרנס על הציבור³⁵ אלא אם כן וכו'; וכמו שאמרנו, כי הפרנס אשר בו שמץ דבר ממה שעיוותו הציבור - יוכל לכפר יותר ויותר ממה שלא היה בו, כי אז אינו בא לידי הכנעה כל כך כמו בשיש בו, וד"ל

ממשה שכך הוא המדרגה המעולה הבושה וגודל ההכנעה בלב ועשה כן ויקרב אהרן אל המזבח, פירוש שהיה מקרב עצמו תמיד אל המזבח שהיה מוצא בעצמו חסרונות והיה מחשב תמיד שצריך למזבח כפרה*

³⁵ תפארת שלמה ויקרא פרשת שמיני: ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח ועשה את חטאתך ואת עולתך וכפר בעדך ובעד העם. ופרש"י ז"ל קרב אל המזבח שהי' אהרן בוש וירא לגשת אמר לו משה למה אתה בוש לכך נבחרת. הנ"ל לרמז בדבר זה עפ"י המשנה בר"ה כל המחויב בדבר מוציא את הרבים ידי חובתן. פי' כי ענין הצדיק המעורר רחמים על הדור לכפר עליהם אם הוא נקי מכל פשע ועון מעודו אינו יכול לדון אותם לכף זכות ולבקש עליהם רחמים. וז"פ כל המחויב בדבר שגם בו יש בו שום שמץ ופגם בדבר זה אזי יכול להוציא הרבים מידי חובתן לכפר עליהם. ומגו דזכי לזפשי' זכי נמי לחברי'. אבל אם אין לו שום שותפות עם בני דורו בבחי' זו לא יכול לטהר על ידו וכן אמרינן במס' חגיגה המטביל כלי בתוך כלי צריך שיהיה בו כשפופרת הנוד והנ"מ בכלים טהורים המטביל בהם לא עלתה טבילה לכלים הטמאים שבתוכו עד שיהי' כשפופרת הנוד אבל בכלים טמאים מגו דסלקא טבילה לכלים גופייהו סלקא נמי לכלים דאית בהו. ר"ל ע"י כי המקוה מטהרת את גוף כלי החיצון תטהר נמי הכלי הפנימי אשר בו הרי לך כי המטהר טמאים אחרים צריך להיות ג"כ כמוהו. וז"ש בגמ' אין ממנין פרנס על הציבור אא"כ קופה של שרצים תלוי' לו וכו'. וזה הענין הי' ג"כ בחטא העגל שהי' הסיבה שיהי' אהרן קדוש ה' ג"כ נתפס בזה. כי זהו מחסד עליון שיהי' איש אחד בדור לכפר על בני' והוא מובחר האנושי לעמוד לשרת לפני ולפנים לכפר על בני'. לכן הי' אנוס על פי הדיבור להיות נתפס באפס מה להוציא את הרבים י"ח. וז"ש וכפר בעדך ובעד העם כי כאשר אתה צריך לכפר בעדך עי"ז תכפר גם בעד העם. וזה שמרמז רש"י ז"ל בצחות לשונו למה אתה בוש לכך נבחרת. ר"ל אם אתה בוש וירא לגשת לכפר על בני' א"כ הי' החטא שלך בחנם אבל אם תכפר היתה מלאכה שאינה צריכה לגופא כנ"ל. כי לכך נבחרת. הבחירה שלך בזה הי' רק לטובת הדור כי בלתי אפשר לכפר על העם רק אם תצטרך לכפר גם בעדך. ובדבר זה אתה נבחרת להיות כה"ג להוציאם י"ח: